

УДК 37.091.12.011.3-051:78]:76.012

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-146-152](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-146-152)

ДАНИЛЮК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ,

доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

Mykola Danyliuk,

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Musical Art,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine

E-mail: m.danyliuk@hnpu.edu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6322-7080>

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

А Обґрунтовано графічний дизайн як чинник формування професійної культури викладача музичного мистецтва в умовах цифровізації освіти. Проаналізовано наукові підходи до розвитку візуально-комунікаційної компетентності та визначено її місце в професійній підготовці педагога. Запропоновано модель, що охоплює шість компонентів (ціннісний, когнітивний, комунікативний, технологічний, рефлексивний і репрезентативний) і пояснює логіку формування візуальної культури викладача. Розроблено інструментально-методичну матрицю, що конкретизує відповідність між типами візуальних завдань, педагогічними діями, очікуваними ефектами та критеріями якості. Показано педагогічний потенціал графічного дизайну у підвищенні естетичності й структурованості навчального контенту, розвитку критичного мислення та удосконаленні комунікації в мистецькій освіті. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язаних із емпіричною перевіркою ефективності візуальних завдань і впровадженням цифрового портфоліо викладача як інструмента професійної репрезентації.

Ключові слова: графічний дизайн; професійна культура викладача; мистецька освіта; візуально-комунікаційна компетентність; візуальна грамотність; музичне мистецтво; цифровізація освіти; модель

GRAPHIC DESIGN AS A DETERMINANT OF PROFESSIONAL CULTURE FORMATION IN MUSIC TEACHER EDUCATION

S The article substantiates the role of graphic design as a significant factor in the development of the professional culture of future music teachers within the contemporary digital education landscape. The study outlines the growing role of visual communication in pedagogical interaction and emphasizes the need for educators to master visual literacy, design thinking, and competencies in structuring multimodal educational content. Based on the analysis of scientific sources, the author clarifies the essence and structure of visual-communicative competence and defines its place in the system of professional training for future music educators.

A comprehensive model of professional culture formation is proposed, which includes six interrelated components – axiological, cognitive, communicative, technological, reflective, and representational – each of which ensures an integrated approach to the development of visual culture and influences the quality of pedagogical communication. To operationalize the model, an instrumental and methodological matrix has been developed, demonstrating the correspondence between visual tasks, pedagogical actions, expected learning outcomes, and quality assessment criteria. This matrix serves as a practical tool for integrating graphic design into the educational process as well as for improving the structure, clarity, and emotional expressiveness of instructional materials.

The findings confirm that graphic design enhances students' engagement, supports the meaningful perception of complex content, stimulates critical thinking, and strengthens the educator's professional identity in digital environments. The study highlights the pedagogical potential of graphic design as a means of improving communication, intensifying learning, and supporting reflective teaching practices in music education. Future research prospects include empirical verification of visual tasks and the development of didactic models for digital teacher portfolios as instruments for professional self-representation.

Keywords: graphic design; professional culture of the teacher; music education; visual-communicative competence; visual literacy; musical art; digitalization of education; instructional design

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Сучасна мистецька освіта функціонує в умовах цифровізації, активного використання LMS-платформ і зростання ролі мультимедійних форматів. Це трансформує характер педагогічної взаємодії та висуває нові вимоги до подання і структурування навчального матеріалу засобами візуальної комунікації. Наочне відтворення інформації стає чинником підвищення якості освітнього процесу, оскільки активізує

когнітивні механізми сприймання, формує увагу, допомагає усвідомлювати логіку смислових зв'язків і підтримує мотивацію здобувачів освіти. У цьому контексті графічний дизайн постає як педагогічний інструмент, що забезпечує логічність, емоційну виразність і композиційну гармонію візуально структурованих матеріалів.

Підготовка сучасного викладача музичного мистецтва дедалі частіше пов'язана зі створенням презентацій, інфографіки, афіш культурно-освітніх заходів, візуальних

звітів і цифрових портфоліо, що визначають якість його професійної комунікації. Якість цих матеріалів безпосередньо впливає на сприйняття навчальної інформації, рівень залученості здобувачів і професійну репутацію освітньої інституції. Такий вектор розвитку узгоджується із запитами сучасного професійного середовища, адже «сучасний ринок праці та креативна індустрія потребують фахівців, які володіють цифровою грамотністю, вміють презентувати мистецькі проекти та ефективно працювати з візуальними даними в медіапросторі» [3, с. 142]. За цих умов опанування принципів композиції, шрифтової ієрархії, кольорових рішень і візуальної логіки стає невід'ємним складником професійної культури викладача, оскільки забезпечує високий рівень комунікації та педагогічно виважене подання навчального матеріалу.

Особливої актуальності набуває питання визначення педагогічного потенціалу графічного дизайну як засобу розвитку професійного мислення, візуальної культури й естетичної чутливості майбутніх викладачів музичного мистецтва. Отже, графічний дизайн розглядається як чинник формування професійної культури викладача, а потреба в його теоретичному осмисленні та методичному впровадженні визначає наукову актуальність цього дослідження.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Сучасні зарубіжні дослідження [18; 19; 22] засвідчують зростання ролі візуальних комунікацій у процесі навчання та підкреслюють, що результативність мультимедійного контенту залежить від узгодження вербальних і зорових каналів сприймання. У межах цього підходу графічний дизайн трактується як інструмент когнітивної організації знань і візуальної інтерпретації змісту, що підсилює смислову логіку навчального матеріалу.

Вагомим для сучасної педагогіки є також розвиток моделей мультимедійного навчання, зокрема когнітивна теорія мультимедіа [20] та модель ТРАСК [21], які обґрунтовують необхідність інтеграції предметних, технологічних і педагогічних знань у професійній підготовці викладача.

У вітчизняному науковому дискурсі послідовно розвивається підхід до формування професійної культури викладача, у якому акцент робиться на методичній компетентності та візуально-комунікаційній грамотності. Дослідники підкреслюють різні аспекти цієї проблеми: ціннісні засади професійної культури [2; 11], методичний вимір і культуру педагогічного мислення [4], роль професійної рефлексії [14], а також значення візуальної грамотності й комунікації в освітньому процесі [5; 7; 15]. У сукупності ці позиції демонструють зростання уваги до того, як рефлексивне мислення, критичний добір візуальних засобів і методична культура впливають на якість комунікації у мистецькій освіті та професійне становлення майбутніх викладачів.

У працях, присвячених графічному дизайну в мистецькій освіті [6; 8], увага акцентується на естетичній організації інформації, яка забезпечує структурованість змісту, смислову логіку та якість професійної комунікації викладача. Паралельно розвивається прикладний напрям, пов'язаний

із практиками візуальної репрезентації [9; 12; 16], у межах якого аналізуються художньо-композиційні та комунікативні особливості афіш і презентаційних плакатів мистецьких заходів. Автори визначають критерії ритму, пропорцій, типографіки та кольору й доводять, що візуальні матеріали виконують інформативну та педагогічну функцію, впливаючи на розвиток естетичного смаку та комунікативної культури викладача.

Окремий пласт досліджень зосереджений на проблематиці цифрової педагогіки та мультимедійних технологій [3; 10; 13; 17]. У цих розвідках акцентується на доцільності використання цифрових ресурсів і мультимедіа для оновлення методик викладання, розвитку цифрової культури педагога та підвищення залученості студентів в освітній процес. Науковці наголошують, що ефективність використання мультимедійного контенту залежить від методично обґрунтованого добору інструментів й усвідомленого поєднання вербальних і візуальних каналів передавання інформації.

Отже, науковий дискурс демонструє поступове зближення двох площин – візуальної культури педагога та інструментарію мультимедійного дизайну. У комплексі це створює методологічне підґрунтя для подальшої інтеграції графічного дизайну в систему фахової підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Узагальнення наукових джерел дає підстави стверджувати, що, попри накопичений теоретико-методичний потенціал, графічний дизайн у мистецькій освіті залишається недостатньо осмисленим саме як педагогічний інструмент формування професійної культури викладача музичного мистецтва. У наявних дослідженнях бракує моделей, які б поєднували в єдину систему візуальну культуру, візуальну грамотність і графічну діяльність педагога, а також відпрацьованих методичних механізмів їхнього практичного впровадження. Саме усунення цієї прогалини визначає проблемне поле нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні графічного дизайну як чинника формування професійної культури викладача музичного мистецтва та визначенні методичних засад його інтеграції в освітній процес.

Для досягнення мети передбачено такі завдання:

– *уточнити* сутність і структуру візуально-комунікаційної компетентності викладача у контексті його професійної культури;

– *розробити* модель інтеграції графічного дизайну в систему професійної підготовки викладача музичного мистецтва;

– *визначити* методичні орієнтири ефективного застосування графічного дизайну в освітньому процесі.

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні аналітико-інтерпретаційного та порівняльно-узагальнювального підходів, що забезпечило комплексне вивчення наукових джерел і теоретичних засад формування професійної культури викладача музичного мистецтва у візуально-комунікаційному вимірі. Застосовано методи

теоретичного аналізу, синтезу, порівняння, контент-аналізу навчальних матеріалів і елементів проєктного методу. Емпіричну основу становить викладацький і творчо-організаційний досвід автора, накопичений у межах реалізації університетських курсів «Мультимедійні технології у мистецькій освіті», «Сучасні музично-інформаційні технології у мистецькій освіті», «Основи музично-візуального мастерингу», а також під час організації мистецьких конкурсів «Арт-Домінанта», «Мистецькі обрії», проведення науково-практичної конференції «Час мистецької освіти» й створення мультимедійного контенту кафедри музичного мистецтва ХНПУ імені Г. С. Сковороди [1]. Важливим складником є проходження автором курсів підвищення кваліфікації з графічного дизайну, що забезпечило практичне підґрунтя дослідження. Це дало змогу верифікувати теоретичні положення та виявити закономірності, що визначають роль графічного дизайну у розвитку професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Освітній простір ХХІ століття характеризується зміною провідних каналів комунікації та переходом до мультимедійних принципів подання навчальної інформації. Дослідники підкреслюють зсув комунікаційної парадигми, «в основі якої тепер лежить не тільки мова, а й мультимедійна екранна комунікація, що формує сучасну грамотність» [7, с. 1]. Це актуалізує потребу у візуально структурованому навчальному контенті та підсилює значення графічного дизайну в освітньому процесі. У цьому контексті мистецька освіта, з її міжсенсорною природою, особливо чутлива до якості візуального контенту, який забезпечує цілісність сприймання, інтерпретації та презентації художньо-образної інформації. Це вимагає нової якості викладацької підготовки, де графічна та візуальна грамотність уже не є «опцією», а є необхідною частиною професійної культури.

Сучасна мистецька педагогіка дедалі більше орієнтується на візуально опосередковане навчання. У монографії

Multimedia Learning R. Mayer узагальнив результати багаторічних експериментальних досліджень і сформулював систему з 15 принципів мультимедійного навчання, які пояснюють, як поєднання слова та зображення оптимізує когнітивні процеси студента й підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу [20]. Ця логіка корелює з позиціями А. Cairo [18], Е. Lupton [19], Е. Tufte [22], які розглядають графічний дизайн як інструмент мислення, організації інформації та відповідальної комунікації.

Український дискурс фокусується на педагогічних умовах і змісті візуально-комунікаційної підготовки. В. Кремень та В. Ільїн окреслюють візуальну грамотність як складник культури мислення та академічної відповідальності [7]; Л. Сліпчишин деталізує завдання розвитку візуальної компетентності у професійному навчанні [15]. Т. Кротова, А. Осадча, М. Свергун підкреслюють освітній складник графічного дизайну як чинник естетичного та критичного мислення [8], тоді як Н. Чупріна, Т. Кротова, Т. Струмінська аналізують критерії якості презентаційних плакатів мистецьких заходів, як-от: ритміка, ієрархія, типографіка, колір, композиція [16]. У роботі М. Данилюка запропоновано класифікацію мультимедійних інструментів і стратегії їх інтеграції в освітній процес [3].

Сукупно ці позиції задають методологічний контекст для операційного визначення ключових понять нашого дослідження.

У цьому дослідженні *професійну культуру викладача музичного мистецтва* розглядаємо як інтегровану систему ціннісних орієнтирів, знань, умінь, комунікативних стратегій і рефлексивних практик, що забезпечує якість педагогічної взаємодії та здатність ефективно створювати, інтерпретувати й презентувати мистецький зміст у сучасному освітньому середовищі. У її структурі виокремлюємо *ціннісний, когнітивний, комунікативний, технологічний, рефлексивний і репрезентативний* компоненти, які у взаємодії формують цілісну професійну позицію педагога (табл. 1):

Таблиця 1

Структура професійної культури викладача музичного мистецтва та місце візуально-комунікаційної компетентності

Компонент	Змістовий акцент	Прояв у діяльності викладача
Ціннісний	Естетичні пріоритети, етика візуальної комунікації	Виважені візуальні рішення, відповідність змісту художньо-естетичним нормам
Когнітивний	Знання про композицію, ієрархію, колір, типографіку	Логічна організація візуально поданого навчального матеріалу
Комунікативний	Візуальна риторика, адресність, зрозумілість повідомлення	Доцільний добір форматів і каналів подачі матеріалу
Технологічний	Інструменти графічного дизайну та мультимедіа	Використання Canva, Figma, Adobe Express тощо відповідно до дидактичної мети
Рефлексивний	Аналіз якості створених візуальних матеріалів	Самооцінювання, корекція, робота за чек-листами якості
Репрезентативний	Професійний імідж, портфоліо, візуальна айдентика	Естетична і смислова цілісність презентацій, афіш, портфоліо, звітів

Візуальна культура, на наш погляд, є складником професійної культури викладача й охоплює здатність свідомо створювати, аналізувати та інтерпретувати візуальні повідомлення в освітньому процесі.

Візуальна грамотність трактується як операційний рівень візуальної культури, що передбачає володіння принципами композиції, шрифтової ієрархії, кольорних рішень і візуальної логіки в освітній комунікації.

У контексті мистецької освіти важливим аспектом є також *графічна грамотність*, яку розуміємо як здатність викладача застосовувати засоби графічного дизайну для конструювання навчального контенту, підготовки афіш, презентацій, інфографіки та цифрових портфоліо. Саме графічна грамотність забезпечує і смислову структурованість, і естетичну виразність візуальних матеріалів, що прямо впливає на сприймання інформації та рівень педагогічної взаємодії.

З огляду на узагальнені наукові підходи та потреби освітньої практики у роботі вводимо робоче поняття *візуально-комунікаційної компетентності викладача музичного мистецтва* – це інтегрована здатність педагога проектувати, створювати, інтерпретувати й критично оцінювати візуальний навчальний контент, добирати відповідні інструменти графічного дизайну, узгоджувати візуальний і вербальний канали подання інформації та забезпечувати її смислову цілісність, естетичну виразність і комунікативну точність.

Отже, такий поділ дає змогу оперувати візуальною культурою як ціннісною основою, візуальною грамотністю – як дією здатністю, а графічною грамотністю – як інструментарієм для конкретних педагогічних дій.

Представимо *модель формування професійної культури викладача засобами графічного дизайну*.

Професійна культура викладача музичного мистецтва формується у процесі педагогічної взаємодії та через свідоме візуальне проектування освітнього простору. У сучасному навчанні графічний дизайн – це не декоративний шар, а мова педагогічного змісту, що поєднує інформацію, емоцію і структуру сприймання. Через візуальні рішення педагог демонструє культуру мислення, організації та комунікації, що відображає його професійну зрілість і рівень методичної майстерності.

Як підкреслює О. Переверзєва, «високий рівень професійної культури характеризується розвинутою здатністю до розв'язання професійних завдань, тобто розвиненим професійним мисленням і свідомістю» [11, с. 154], а отже, візуальний складник діяльності викладача постає проявом професійного способу мислення, що визначає характер педагогічних рішень та якість освітньої взаємодії. Розроблена модель охоплює 6 взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких має власну педагогічну логіку, сферу реалізації та очікуваний результат:

1. *Ціннісно-естетичний компонент*. Спрямований на розвиток естетичного судження, культури візуальної етики та здатності до художньо виважених рішень. Викладач формує індивідуальний стиль візуальної комунікації, забезпечує

відповідність матеріалів культурному контексту, жанру й віковій аудиторії здобувачів. Естетичний вплив візуальної мови є особливо значущим у мистецькій підготовці, адже, як слушно зазначає Л. Сліпчишин, «візуальна комунікація, що збагачується різними культурними кодами, смисловими акцентами, грою реальності та ілюзії, новизною і незвичайністю», посилює сприймання та розширює асоціативні горизонти студента [15, с. 41]. А це створює довіру до навчального повідомлення, підсилює емоційний вплив і сприяє формуванню смаку.

2. *Когнітивний компонент*. Передбачає оволодіння принципами композиції, ієрархії, типографіки, ритму, пропорцій і кольорних рішень. У цьому контексті графічний дизайн використовується як інструмент структурування змісту. Візуальні акценти, логічне групування, оптимальне співвідношення тексту й зображення допомагають студентам швидше орієнтуватися в матеріалі, відокремлювати головне від другорядного та краще утримувати увагу в межах складних навчальних тем.

3. *Технологічний компонент*. Зосереджується на доборі та ефективному використанні цифрових інструментів (Canva, Adobe Express, Figma, Genially тощо). Викладач обирає програму відповідно до педагогічної задачі: презентація – для структурування теми, інфографіка – для узагальнення, афіша – для мистецьких заходів, портфоліо – для репрезентації результатів. Важливим є володіння принципом «*інструмент під задачу, а не задача під інструмент*», що мінімізує формалізм і технократизм.

4. *Комунікативний компонент*. Охоплює цілеспрямовану роботу з візуальними повідомленнями для різних аудиторій: студентів, колег, абітурієнтів, мистецької спільноти. Викладач проектує візуальну риторику, адаптує обсяг, темп і формат подання, враховує специфіку комунікаційних каналів (LMS, соціальні мережі, публічні виступи, електронні ресурси кафедри). Візуальні засоби підсилюють ефективність освітнього впливу, адже, як наголошує А. Кравченко, «включення елементів візуальної культури у процес проведення заняття активізує ефективність мовно-мисленнєвої, когнітивної діяльності викладача, сприяє досягненню поставленої мети» [5, с. 15]. Це формує вміння доносити зміст зрозуміло, лаконічно та переконливо.

5. *Рефлексивний компонент*. Рефлексія забезпечує цикл «створення → оцінювання → вдосконалення» візуальних матеріалів і передбачає самоперевірку, взаємооцінювання та роботу з чек-листами й оціночними рубриками. Вона формує у викладача здатність аналізувати візуальні рішення не на рівні емоційного сприйняття («подобається / не подобається»), а за об'єктивними параметрами – функціональністю, композиційною логікою, читабельністю, доречністю та академічною доброчесністю. У наукових дослідженнях професійна рефлексія визначається як «інтегративний механізм професійно-педагогічної культури, що забезпечує її динаміку в межах знань, діяльності, комунікації та творчості» [14, с. 147], отже, є необхідною умовою усвідомленої візуально-проектної діяльності викладача.

6. *Репрезентативний компонент*. Спрямований на формування професійного іміджу викладача через візуальну ейдетику, портфоліо, афіші, аналітичні звіти та публічні візуальні формати. Саме цей компонент поєднує педагогічну діяльність із зовнішньою комунікацією, роблячи результати видимими в академічному, мистецькому та цифровому середовищах.

Створена концептуальна конструкція задає цілісний підхід до розвитку професійної культури викладача засобами графічного дизайну, у якому візуальна діяльність функціонує як керована педагогічна практика. Вона орієнтує педагога

на свідомі дизайнерські рішення, що поєднують етичні орієнтири, структурну організацію змісту, технологічну доцільність, комунікативну виразність і рефлексивні дії. Логічним продовженням є операціоналізація моделі – переведення її положень у формат конкретних методичних кроків, придатних до застосування в освітньому процесі.

Із цією метою подальший виклад представлено у формі інструментально-методичної матриці, що демонструє відповідність між типами візуальних завдань, педагогічними діями, очікуваними ефектами та критеріями якості (табл. 2):

Таблиця 2

Інструментально-методична матриця графічного дизайну в музичній освіті

Тип візуального завдання	Педагогічна дія викладача	Очікуваний освітній ефект	Критерії якості	Інструменти
Афіша мистецького заходу	Формування естетично виразного й лаконічного повідомлення для цільової аудиторії	Розвиток візуального мислення, смаку та емоційної виразності	композиція; акцент/домінанта; читабельність; колір; доречність	Canva, Adobe Express
Інфографіка навчальної теми	Структурування складного матеріалу через візуальні схеми, блоки й акценти	Розвиток умінь узагальнювати, систематизувати та ієрархізувати інформацію	логіка; узагальнення; баланс текст–зображення; навігація уваги	Canva, Genially, PowerPoint
Візуальна презентація	Подання навчального змісту з урахуванням темпу сприймання та когнітивного навантаження	Зростання залученості й розуміння матеріалу, покращення концентрації уваги	слайдова структура; мінімалізм; ритм; читабельність; візуальна послідовність	Canva, PowerPoint, Google Slides
Навчальне відео / слайд-відео	Поєднання візуального та аудіального каналів для пояснення змісту	Підвищення мотивації, запам'ятовуваності й міжсенсорного сприймання	синхронність звук–кадр; ритм монтажу; акценти; чіткість зображення	CapCut, Microsoft Clipchamp
Цифрове портфоліо викладача або студента	Візуальна репрезентація результатів діяльності та професійного стилю	Розвиток рефлексії, самооцінювання, відповідальної комунікації та професійної айдентики	цілісність стилю; логіка структури; навігація; етика; технічна коректність	Google Sites, Canva, Figma

Така структуризація пояснює практичний механізм реалізації моделі у мистецькій освіті та забезпечує можливість відтворення, вдосконалення і подальшої верифікації її результатів.

Операціоналізація представленої концепції передбачає перехід від концептуального рівня до рівня конкретних педагогічних дій. Із цією метою графічний дизайн розглядається як інструмент формування професійної культури викладача, що реалізується через систему візуальних завдань, спрямованих на структуризацію навчального змісту, розвиток мислення та підвищення якості комунікації у мистецькій освіті. Інструментально-методична матриця (див. табл. 2) демонструє відповідність між типами візуальних продуктів, педагогічними діями, очікуваними освітніми ефектами та критеріями якості. Вона забезпечує практичний механізм упровадження графічного дизайну в освітній процес і дає змогу відтворити та адаптувати методику в умовах різних мистецьких дисциплін.

Методичні акценти впровадження:

– *поступовість* – перехід від простих завдань (афіша,

інфографіка) до інтегрованих (портфоліо, айдентика проєкту);
– *єдині рубрики якості* – естетика, логіка, комунікація, доступність;

– *доступність і адаптивність* – контраст, читабельність, коректна типографіка, адаптивні формати;

– *етика та академічна доброчесність* – коректна робота з візуальним контентом і авторськими правами;

– *рефлексія* – мікрорефлексії «до/після», взаємооцінювання, робота з чек-листами;

– *цифрова гігієна* – оптимізація експорту, єдиний стиль назв файлів, упорядковане зберігання.

Отже, запропонований методичний інструментарій відображає логіку переходу від дизайнерських рішень до педагогічних результатів і виступає практичним засобом формування професійної культури викладача в цифровому освітньому середовищі, створюючи підґрунтя для подальшої емпіричної перевірки й удосконалення педагогічних підходів.

Висновки. Цифрова трансформація мистецької освіти підсилює значення візуально-комунікаційного складника професійної культури викладача та актуалізує потребу

в опануванні графічного дизайну як педагогічного інструмента. Дослідження підтвердило, що дизайн впливає на якість сприймання навчального змісту, формування мотивації та репрезентацію результатів освітньої взаємодії. Розроблена модель формування професійної культури викладача засобами графічного дизайну систематизує 6 ключових компонентів і визначає логіку їхньої практичної реалізації. Інструментально-методична матриця конкретизує механізм упровадження моделі в освітній процес і забезпечує цілісний підхід до створення візуально структурованого

освітнього контенту. Практичне значення полягає в можливості інтеграції моделі у професійну підготовку майбутніх викладачів мистецьких дисциплін, що сприятиме розвитку візуальної культури, графічної грамотності та якості педагогічної комунікації.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в емпіричній перевірці результативності візуальних завдань і розробленні дидактичних моделей формування цифрового портфоліо викладача як засобу професійної репрезентації.

Список використаних джерел

1. Головна сторінка. Микола Данилюк | Mykola Danyliuk. URL: <https://sites.google.com/hnpu.edu.ua/danyliuk/головна-сторінка>.
2. Гончарова О. М. Деякі аспекти формування професійної культури майбутніх викладачів закладів вищої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2018. № 5 (9). URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22295/1/Статья.pdf>.
3. Данилюк М. М. Мультимедійні технології в мистецькій освіті: класифікація інструментів і стратегії інтеграції. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 5(224). С. 141–150. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5\(224\)-141-150](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5(224)-141-150).
4. Кайда Н. О., Пасик-Косарева Н. О., Розум А. П. Методична культура викладача ЗВО як складова його професійно-педагогічної культури: постановка проблеми. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. № 194. С. 208–213. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-208-213>.
5. Кравченко О. В. Мистецька спрямованість та наукова сутність графічного дизайну в контексті дизайн-освіти. *Теорія та практика дизайну*. 2025. № 35. С. 285–292. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.29>.
7. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Презентація візуальної грамотності в освітньому процесі та її експлікація в культурі мислення. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3660>.
8. Кротова Т. Ф., Осадча А. М., Свергун М. М. Освітня складова графічного дизайну. *Академічні візії*. 2023. № 24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501710>.
9. Мазніченко О., Кугай Т., Приходько І., Пашукова С. Особливості дизайну рекламних афіш музичних заходів. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27 квіт. 2022 р. Київ : КНУТД, 2022. С. 120–123. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/21120/1/APSD_2022_V2_P120-123.pdf.
10. Омельченко А., Кисельова О. Використання цифрових технологій у мистецькій освіті. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2022. № 2. С. 285–294. URL: <http://repository.khpa.edu.ua/jspui/handle/123456789/3170>.
11. Переверзева О. Сутність і зміст професійної культури майбутнього викладача музичного мистецтва. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Т. 2, № 26. С. 153–159. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znp2019_26\(2\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znp2019_26(2)_29).
12. Приходько І. В. Особливості дизайну сучасних музичних афіш: порівняльний аналіз : дипломна магістерська робота за спеціальністю 022 Дизайн. Київ, 2022. 130 с. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/23131>.
13. Пшенична О. С. Цифрові та мультимедійні технології в профільній середній та фаховій передвищій освіті : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійних програм «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Фізика)», «Середня освіта (Інформатика)», «Середня освіта (Природничі науки)». Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 144 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/13538>.
14. Роганова М., Рашидова С., Роганов М. Професійна рефлексія викладача закладу вищої освіти як умова його педагогічної культури. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2023. Т. 1, № 1 (105). DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-141-151>.
15. Сліпчишин Л. Розвиток візуальної компетентності майбутніх фахівців художнього профілю у процесі професійного навчання. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2024. № 3. С. 33–43. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2024.312955>.
16. Чуприна Н. В., Кротова Т. Ф., Струмінська Т. В. Графічні особливості та комунікаційна специфіка презентаційних плакатів мистецьких та культурних заходів. *Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі* : монографія / за заг. ред. М. В. Колосніченко. Київ : КНУТД, 2022. С. 91–109. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19967>.
17. Юрченко А., Момот Р., Семеніхіна О. Про розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів з використанням комп'ютерної візуалізації. *Education. Innovation. Practice*. 2024. Т. 12, № 6. С. 93–99. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650x-vol12i6-014>.
18. Cairo A. The Truthful Art: Data, Charts, and Maps for Communication. Berkeley (CA) : New Riders, 2016. 402 p. URL: <https://albertocairo.com/books/the-truthful-art/>.
19. Lupton E. Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, and Students, 3-rd ed., revised and expanded. San Francisco (CA) : Chronicle Books, 2024. 256 p. URL: https://books.google.com/books/about/Thinking_with_Type.html?id=AnrsEAAQBAJ.
20. Mayer R. E. Multimedia Learning. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 450 p. URL: <https://doi.org/10.1017/9781316941355>.
21. Petko D., Mishra P., Koehler M. J. TPACK in context: An updated model. *Science Direct*. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666557325000035?utm_source=chatgpt.com.
22. Tufte E. R. The Visual Display of Quantitative Information. 2nd ed. Cheshire (CT) : Graphics Press, 2001. 197 p. URL: https://www.edwardtufte.com/tufte/books_vdqj.

References

1. Danyliuk, M. Mykola Danyliuk – Home page. Google Sites. Retrieved from <https://sites.google.com/hnpu.edu.ua/danyliuk/головна-сторінка> [in Ukrainian].
2. Honcharova, O. M. (2018). Deiaki aspekty formuvannia profesiinoi kultury maibutnix vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity [Some aspects of forming the professional culture of future university teachers]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Pedahohika* [Adaptive management: theory and practice. Pedagogy], (5). <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/22295/1/Статья.pdf> [in Ukrainian].
3. Danyliuk, M. M. (2025). Multymediini tekhnolohii v mystetskii osviti: klasyfikatsiia instrumentiv i stratehii intehratsii [Multimedia technologies in arts education: A classification of tools and integration strategies]. *Imidzh sushasnoho pedahoha* [The image of a modern teacher], 5 (224), 141-150. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5\(224\)-141-150](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-5(224)-141-150) [in Ukrainian].
4. Kaida, N. O., Pasyk-Kosarieva, N. O., & Rozum, A. P. (2021). Metodychna kultura vykladacha ZVO yak skladova yoho profesiino-pedahohichnoi kultury: Postanovka problemy [Methodological culture of a university teacher as part of professional-pedagogical culture: Problem statement]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky* [Scientific notes. Pedagogical sciences], 194, 208-213. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-208-213> [in Ukrainian].
5. Kravchenko, A. A. (2023). Epistema "vizualnosti" v kognitivnykh ta navchalnykh praktykakh [The episteme of "visuality" in cognitive and educational practices]. *Osvitnii Dyskurs* [Educational discourse], 45 (7/9), 7-19. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.45\(7-9\)-1](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.45(7-9)-1) [in Ukrainian].

6. Kravchenko, O. V. (2025). Mystetska spriamovanist ta naukova sutnist hrafichnogo dyzainu v konteksti dyzain-osvity [Art-orientation and scientific essence of graphic design in the context of design education]. *Teoriia ta praktyka dyzainu [Design theory and practice]*, 35, 285-292. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.29> [in Ukrainian].
7. Kremen, V. H., & Iljin, V. V. (2020). Prezentatsiia vizualnoi hramotnosti v osvithnomu protsesi ta yii eksplikatsiia v kulturi myslennia [Presenting visual literacy in the educational process and its explication in the culture of thinking]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia [Information technology and learning tools]*, 75 (1), 1-12. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3660> [in Ukrainian].
8. Krotova, T. F., Osadcha, A. M., & Sverhun, M. M. (2023). Osvitnia skladova hrafichnogo dyzainu [The educational dimension of graphic design]. *Akademichni vizii [Academic visions]*, 24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501710> [in Ukrainian].
9. Maznichenko, O., Kuhai, T., Prykhodko, I., & Pashukova, S. (2022). Osoblyvosti dyzainu reklamnykh afish muzychnykh zakhodiv [Design features of advertising posters for music events]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu [Current issues of modern design]: materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 120-123). Kyiv: KNUtD. Retrieved from https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/21120/1/APSD_2022_V2_P120-123.pdf [in Ukrainian].
10. Omelchenko, A., & Kyselova, O. (2022). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnologii u mystetskii osviti [Using digital technologies in arts education]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky [Scientific notes of Berdiansk State Pedagogical University. Pedagogical Sciences]*, 2, 285-294. Retrieved from <http://repository.khpa.edu.ua/jspui/handle/123456789/3170> [in Ukrainian].
11. Pereverzieva, O. (2019). Sutnist i zmist profesiinoi kultury maibutnioho vykladacha muzychnoho mystetstva [The essence and content of professional culture of the future music pedagogue]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka [Teacher education: theory and practice]*, 2 (26), 153-159. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2019_26\(2\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2019_26(2)_29) [in Ukrainian].
12. Prykhodko, I. V. (2022). Osoblyvosti dyzainu suchasnykh muzychnykh afish: Porivnialnyi analiz [Features of modern music posters' design: A comparative analysis] (Master's thesis). Kyiv. Retrieved from <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/23131> [in Ukrainian].
13. Pshenychna, O. S. (2023). Tsyfrovii ta multymediini tekhnologii v profiliinii serednii ta fakhovii peredvyshchii osviti [Digital and multimedia technologies in specialized secondary and professional pre-higher education]: navch. posib. dlia zdobuvachiv stupenia vyshchoi osvity mahistra spetsialnosti «Serednia osvita» osvitno-profesiinykh prohram «Serednia osvita (Istoriia)», «Serednia osvita (Fizyka)», «Serednia osvita (Informatyka)», «Serednia osvita (Pryrodnychi nauky)». Zaporizhzhia: ZNU. Retrieved from <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/13538> [in Ukrainian].
14. Roganova, M., Rashydova, S., & Roganov, M. (2023). Profesiina refleksiiia vykladacha zakladu vyshchoi osvity yak umova yoho pedahohichnoi kultury [University teacher's professional reflection as a condition of pedagogical culture]. *Dukhovnist osobystosti: Metodolohiia, teoriia i praktyka [Spirituality of the individual: methodology, theory and practice]*, 1 (1), 141-151. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-141-151> [in Ukrainian].
15. Slipchysyn, L. (2024). Rozvytok vizualnoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv khudozhnogo profilu u protsesi profesiinoho navchannia [Developing visual competence of future art-profile specialists in professional training]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu [Collection of scientific papers of Uman State Pedagogical University]*, 3, 33-43. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2024.312955> [in Ukrainian].
16. Chuprina, N. V., Krotova, T. F., & Struminska, T. V. (2022). Hrafichni osoblyvosti ta komunikatsiina spetsyfika prezentatsiinykh plakativ mystetskykh ta kulturnykh zakhodiv [Graphic features and communication specifics of presentation posters for arts and cultural events]. In M. V. Kolosnichenko (Ed.), *Hrafichniy dyzain v informatsiinomu ta vizualnomu prostori [Graphic design in the information and visual space]: monohrafiia* (pp. 91-109). Kyiv: KNUtD. Retrieved from <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19967> [in Ukrainian].
17. Yurchenko, A., Momot, R., & Semenikhina, O. (2024). Pro rozvytok informatsiino-tsyfrovoi kultury vchyteliv z vykorystanniam kompiuternoii vizualizatsii [On developing teachers' information-digital culture via computer visualization]. *Education. Innovation. Practice*, 12 (6), 93-99. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650x-vol12i6-014> [in Ukrainian].
18. Cairo, A. (2016). *The Truthful Art: Data, Charts, and Maps for Communication*. Berkeley (CA): New Riders. Retrieved from <https://albertocairo.com/books/the-truthful-art/>.
19. Lupton, E. (2024). *Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, and Students*. 3-rd ed., revised and expanded. San Francisco (CA): Chronicle Books. Retrieved from https://books.google.com/books/about/Thinking_with_Type.html?id=AnrsEAAAQBAJ.
20. Mayer, R. E. (2020). *Multimedia Learning*. (3rd ed.). Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316941355>
21. Petko D., Mishra P., Koehler M. J. TPACK in context: An updated model. *Science Direct*. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666557325000035?utm_source=chatgpt.com.
22. Tufte, E. R. (2001). *The Visual Display of Quantitative Information*. 2nd ed. Cheshire (CT): Graphics Press. Retrieved from https://www.edwardtufte.com/tufte/books_vdqi.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 25.10.2025